

Протокол

Сводная таблица замечаний и предложений по Заявлению о намечаемой деятельности по объекту «Индивидуальный технический проект на строительство добывающей скважины 9894 (E2_01) на месторождении Карачаганак» от 27 ноября 2023 года № KZ43RYS00492842

Дата составления сводной таблицы: 20.12.2023 г.

Место составления сводной таблицы: Департамент экологии по Западно-Казахстанской области КЭРК МЭПР РК

Наименование уполномоченного органа в области охраны окружающей среды: Департамент экологии по Западно-Казахстанской области КЭРК МЭПР РК

Дата извещения о сборе замечаний и предложений заинтересованных государственных органов: 28.11.2023 г.

Срок предоставления замечаний и предложений заинтересованных государственных органов: 28.11.23 – 19.12.2023 г.

Замечания и предложения заинтересованных государственных органов:

№	Заинтересованный государственный орган	Замечания и предложения
1	Акимат Западно-Казахстанской области Управление природных ресурсов и регулирования природопользования ЗКО	Замечания и предложения (письмо от 29.11.2023 г. №4-12/2150) «Орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінен және «Жайық-Каспий су ресурстарын пайдалануды және қорғауды реттеу жөніндегі бассейндік инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен келісім алу керек
2	Западно-Казахстанский межрегиональный департамент геологии Комитета геологии Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан «Запказнедра»	Рассмотрение вопросов по заявлению не входит в компетенцию Департамента (письмо от 30.11.2323 г. №26-10-7-2049)
3	Управление строительства Западно-Казахстанской области	Не представлено
4	Жайык-Каспийская бассейновая инспекция по регулированию использования и охраны водных ресурсов Комитета по водным ресурсам Министерства водных ресурсов и ирригации Республики Казахстан	Замечания и предложения (письмо от 01.12.2023 г. №18-13-01-03/2086) «1. Су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің аумағында (тиісті облыстардың әкімдері белгілейтін) құрылысқа (немесе салуға байланысты емес) жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру Қазақстан Республикасының Су кодексінің 125 және 126-баптарының талаптарына сәйкес белгіленген тыйымдар, шектеулері ескеріле отырып жүзеге асырылады, атап айтқанда: 1.1. Су объектілерінде және су қорғау белдеулерінің шегінде, су шаруашылығы мен су тарту құрылыстары және олардың коммуникацияларын, көпірлерді, көпір құрылғыларын, айлақтарды, порттарды, пирстерді және басқа су көлігінің жұмысына қатысты көлік инфраструктурасын қоспағанда

		жаңадан салынатын құрылыстарды (ғимараттар, құрылыстар, олардың кешендері мен коммуникациялары) жобалауға, салуға және орналастыруға, топырақ пен шөп жамылғысын бұзатын жұмыстарды жүргізуге (соның ішінде жер жырту, мал жаю, тау-кен жұмыстарын жүргізу) тыйым салынады; 1.2. Су қорғау аймақтарының шегінде ғимараттарды, құрылыстарды, коммуникацияларды және басқа да құрылыстарды қайта құруға сондай-ақ құрылыс, су түбін тереңдету және жарылыс жұмыстарын жүргізуге, кабельдерді, құбырларды және басқа коммуникацияларды төсеуге, бұрғылау, жер және басқа да келісілген жұмыстарды жүргізуге, белгіленген тәртіппен оның ішінде бассейндік инспекциясымен келісілген жобасы жоқ жұмыстарды жүргізуге тыйым салынады; 1.3. Су объектілерінің аумағы арқылы көлік немесе инженерлік коммуникациялар салу жобалары тасқын суларының өтуін, су объектілерінің жұмыс режимін қамтамасыз ету, судың ластануын, бітелуін және сарқылуын болдырмау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруды олардың зиянды әсерінің алдын алуды көздеуге тиіс. 2. Егер аумақта су объектілерінде су қорғау аймақтары мен белдеулері белгіленбеген болса, жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру туралы шешім су қорғау аймақтары мен белдеулері тиісінше тәртіппен белгіленгеннен кейін және осы хаттың 1-тармағының талаптары ескере отырып қабылданады. 3. Судағы жоспарланған қызметті жүзеге асыру үшін суды су объектісінен тікелей алуды немесе алмай-ақ жер үсті және (немесе) жер асты су ресурстарын пайдалануға Қазақстан Республикасының Су кодексінің 66-бабының талаптарына сәйкес арнайы су пайдалану рұқсаты болған жағдайда ғана рұқсат етіледі. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодексінің 25-бабының 4-тармағы бойынша 2023 жылдың 1 қаңтарынан су қоры жерлерінің аумағында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар жүргізуге тыйым салынады»
5	Управление земельных отношений Западно-Казахстанской области	Замечания и предложения нет (письмо от 01.12.2023 г. №22-15-3-16/1332-И):
6	Департамент Комитета промышленной безопасности Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан по Западно-Казахстанской области	Замечания и предложения нет (письмо от 30.11.2023 г. №4-6/1578-И):
7	Департамент санитарно-эпидемиологического контроля Западно-Казахстанской области Комитета санитарно-эпидемиологического контроля Министерства	Замечания и предложения (письмо от 06.12.2023 г. №24-26-6-11/4898-И): Құрылыс жұмыстарын жүргізу кезінде атмосфералық ауаға барлығы 14 зиянды зат шығарылатын болады. Бұрғылау кезеңінде атмосфераға зиянды заттардың шығарындыларының болжамды есептік көлемі: жылына 57,3025 т, оның ішінде: темір диоксиді (3 қ.сынып)- 0,0046 т/жыл (0,0225 г/с/); марганец (2

	здравоохранения Республики Казахстан	қ.сынып)- 0,0002 т/жыл (0,0005 г / с); азот (IV) диоксиді (2 қ.сынып)- 16,9708 т/жыл (5,6857 г / с); азот (II) оксиді (3 қ.сынып)- 2,7578 т/жыл (0,9239 г / с); көміртегі (3 қ.сынып)- 0,6972 т/жыл (0,2315 г / с); күкірт диоксиді (3 қ.сынып)- Жылына 10,6632 тонна (3,4205 г/с); күкіртсутек (2 қ.сынып)- 0,0005 т/жыл (0,0001 г / с); көміртек оксиді (4 қ.сынып)- Жылына 20,9245 т (7,0021 г / с); фторлы газ.қосылыстар (2 қ.сынып)- 0,0001 т/жыл (0,0002 г / с); Бейорганикалық фторидтер (2 қ.сынып)- 0,0006 т/жыл (0,0007 г/с); бензин/а / пирен (1 қ.сынып)- 0,00001 т/жыл (0,00001 г/с); формальдегид (2 қ.сынып)- 0,1583 т/жыл (0,0555 г/с); шекті С12 – С19 (4 кл.оп) көмірсутектер қоспасы-5,1244 т/жыл (1,4355 г/с); бейорганикалық шаң (3 қ.сынып)- Жылына 0,0003 т/с (0,0003 г/с). Қарашығанақ кен орнының санитариялық-қорғау аймағының көлемін (5000 м-ден 9440 м-ге дейін) және осы жоба шеңберінде ластаушы заттардың таралуын есептеу нәтижелерін ескере отырып, жобалық шешімдерді іске асыру кезінде трансшекаралық әсер болжанбайды. ҚМГКО объектілеріндегі радиациялық жағдай тұрақты және қауіпсіз деп сипатталады. Ұңғыманы жобалау учаскесі жер үсті сулары көздерінің су қорғау аймақтарынан тыс орналасқандықтан, ұңғыманы салу нәтижесінде жұмыстардың жер үсті суларының жай-күйіне әсері болжанбайды. Бұрғылаудың басталуы - 13.10.2025 ж. бұрғылаудың аяқталуы - 23.01.2026 ж. ұңғыма құрылысының ұзақтығы - 162 тәулік. Жоспарланған қызметтің мәтінінде күші жойылған нормативтік құжат көрсетілген: "Су көздеріне, шаруашылық ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындарына, шаруашылық-ауыз сумен жабдықтауға және су объектілерінің мәдени-тұрмыстық су пайдалану және қауіпсіздік орындарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" 16.03.2015 ж. №209. Қолданыстағы нормативтік құжат-Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2023 жылғы 20 ақпандағы №26 бұйрығымен бекітілген "Су көздеріне, шаруашылық-ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындарына, шаруашылық-ауыз сумен жабдықтауға және су объектілерінің мәдени-тұрмыстық су пайдалану және қауіпсіздік орындарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары. Құрылыс жұмыстарын жүргізу барысында "Құрылыс объектілерін салу, реконструкциялау, жөндеу және іске қосу, пайдалану кезінде еңбек және тұрмыстық қызмет көрсету жағдайларына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 16 маусымдағы № ҚР ДСМ - 49 бұйрығының талаптарына сәйкес жұмыс беруші осы Санитариялық қағидалар талаптарына жауап беретін еңбек жағдайын үнемі қолдауды қамтамасыз етуді, жұмыс орындарында (жұмыс аймақтарында) зиянды өндірістік факторлардың рұқсат етілген шекті деңгейлері мен шоғырлануын сақтау мүмкін болмаған жағдайда, жұмыскерлерді жеке қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етуді және уақытпен қорғану қағидатын басшылыққа алуды ұсынамыз.
8	Западно–Казахстанская	Замечания и предложения (письмо от 01.12.23 г. №2-16/734)

	областная территориальная инспекция лесного хозяйства и животного мира Комитета лесного хозяйства и животного мира Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан	«Өсімдіктер дүниесі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 45-баптарына сәйкес – жер қойнауын пайдалану, ғимараттар, құрылысжайлар, жолдар, құбыржолдар және мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысын алған осындай объектілерге арналған жобалау құжаттамасына сәйкес өзге де объектілерді салу (реконструкциялау) мақсаттары үшін басқа санаттарға ауыстырылатын жерлердің барлық санаттағы жер учаскелерінде жабайы өсетін өсімдіктер жойылған (қайтарымсыз жоғалған), сондай-ақ мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесі мәжбүрлеп иеліктен шығарылған жағдайларда өсімдіктер дүниесінің шығындары өтелуге жатады сақталу қажет екенін қаперіңізге саламыз. Бұдан басқа, жоспарланған жұмыстарды жүргізу кезінде жануарлар дүниесіне әсерді азайту үшін Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы» Заңының 12-бабы 3-тарау 1-тармағына сай «Жануарлар дүниесінің жай-күйіне, мекендейтін ортасына, көбею жағдайларына және жануарлардың өріс аудару жолдарына әсер ететін, немесе әсер етуі мүмкін болатын қызмет жануарлар дүниесінің, олар мекендейтін ортаның сақталуы мен өсімін молайтуды келтірілетін және келтірілген, оның ішінде болмай қоймайтын зиянды өтеуді қамтамасыз етудің талаптары, оның ішінде экологиялық талаптар сақтала отырып жүзеге асырылуға тиіс» екенін Инспекция ескертеді.
9	Акимат Бурлинского района	Не представлено
10	Заинтересованная общественность	Не представлено

«Қарашығанақ кен орнында 9894 (Е2_01) өндіру ұңғымасын салу»
«Карачаганақ Петролиум Оперейтинг б.в.» ЖТАҚ Қазақстандық
филиалының белгіленіп отырған қызметі туралы 2023 жылғы 27 қарашадағы
№KZ43RYS00492842 бөтініші бойынша ұсыныстар мен ескертулердің
жиынтық кестесі

Хаттама

Жиынтық кесте жасалған күні: 20.12.2023 г.

Жиынтық кесте жасалған орын: ҚР ЭТРМ ЭРБК Батыс Қазақстан
облысы бойынша экология департаменті

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның атауы: ҚР
ЭТРМ ЭРБК Батыс Қазақстан облысы бойынша экология департаменті

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын
жинау туралы хабарланған күн: 28.11.2023 ж.

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын беру
мерзімі: 28.11.2023ж. - 19.12.2023 ж.

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын
жинақтау:

№	Мүдделі мемлекеттік орган	Ескерту мен ұсыныстар
1	Батыс Қазақстан облысының әкімдігі Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы	Ұсыныстар мен ескертулер (29.11.2023 ж. № 4-12/2150хаты) «Орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінен және «Жайық-Каспий су ресурстарын пайдалануды және қорғауды реттеу жөніндегі бассейндік инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен келісім алу керек
2	Қазақстан Республикасының индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Геология комитетінің «Батысқазжерқойнауы» Батыс Қазақстан өңіраралық геология департаменті;	Өтініш бойынша сұрақтарды қарастыру Департаменттің құзыретіне кірмейді (30.11.2023ж. №26-10-7-2049 хаты)
3	Батыс Қазақстан облысының құрылыс басқармасы	Ұсынылған жоқ
4	Қазақстан Республикасының Су ресурстары және иригация министрлігінің Су ресурстары комитетінің Су ресурстарын пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі Жайық-Каспий	Ұсыныстар мен ескертулер (01.12.2023ж. №18-13-01-03/2086): «1. Су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің аумағында (тиісті облыстардың әкімдері белгілейтін) құрылысқа (немесе салуға байланысты емес) жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру Қазақстан Республикасы Су кодексі 125 және 126- баптарының талаптарына сәйкес белгіленген тыйымдар, шектеулері ескеріле отырып жүзеге асырылады, атап айтқанда: 1.1. Су объектілерінде және су қорғау белдеулерінің шегінде,

	бассейндік инспекциясы	су шаруашылығы мен су тарту құрылыстары және олардың коммуникацияларын, көпірлерді, көпір құрылғыларын, айлақтарды, порттарды, пирстерді және басқа да су көлігінің жұмысына қатысты көлік инфраструктурасын қоспағанда жаңадан салынатын құрылыстарды (ғимараттар, құрылыстар, олардың кешендері мен коммуникациялары) жобалауға, салуға және орналастыруға, топырақ пен шөп жамылғысын бұзатын жұмыстарды жүргізуге (соның ішінде жер жырту, мал жаю, тау-кен жұмыстарын жүргізу) тыйым салынады. 1.2. Су қорғау аймақтарының шегінде ғимараттарды, құрылыстарды, коммуникацияларды және басқа да құрылыстарды қайта құруға сондай-ақ құрылыс, су түбін тереңдету және жарылыс жұмыстарын жүргізуге, кабельдерді, құбырларды және басқа коммуникацияларды төсеуге, бұрғылау, жер және басқа да келісілген жұмыстарды жүргізуге, белгіленген тәртіппен оның ішінде бассейндік инспекциясымен келісілген жобасы жоқ жұмыстарды жүргізуге тыйым салынады; 1.3. Су объектілерінің аумағы арқылы көлік немесе инженерлік коммуникациялар салу жобалары тасқын суларының өтуін, су объектілерінің жұмыс режимін қамтамасыз ету, судың ластануын, бітелуін және сарқылуын болдырмау жөніндегі іс –шараларды жүзеге асыруды олардың зиянды әсерінің алдын-алуды көздеуге тиіс; 2. Егер аумақта су объектілерінде су қорғау аймақтары мен белдеулері белгіленбеген болса, жоспарланған іс шараларды жүзеге асыру туралы шешім су қорғау аймақтары мен белдеулері тиісінше тәртіппен белгіленгеннен кейін және осы хаттың 1-тармағының талаптары ескере отырып қабылданады. 3. Судағы жоспарланған қызметті жүзеге асыру үшін су объектісінен тікелей су объектісінен алуды немесе алмай-ақ жер үсті және (немесе) жер асты су ресурстарын пайдалануға ҚР Су кодексінің 66 бабының талаптарына сәйкес арнайы су пайдалану рұқсаты болған жағдайда ғана рұқсат етіледі.»
4	Батыс Қазақстан облысының жер қатынастары басқармасы	Ұсыныстар мен ескертулер жоқ (30.11.2023ж. №22-15-2-16/1332 хаты)
6	Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министірлігі Өнеркәсіптік қауіпсіздік комитетінің Батыс Қазақстан облысы бойынша департаменті	Ұсыныстар мен ескертулер жоқ (01.12.2023ж. №4-6/1578 хаты)
7	Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитеті Батыс Қазақстан облысының санитариялық-эпидемиологиялық	Ұсыныстар мен ескертулер (06.12.2023 ж. №24-26-6-11/4898-И хаты): Құрылыс жұмыстарын жүргізу кезінде атмосфералық ауаға барлығы 13 зиянды зат шығарылатын болады. Бұрғылау кезеңінде атмосфераға зиянды заттардың шығарындыларының болжамды есептік көлемі: жылына 57,3025 т, оның ішінде: темір диоксиді (3 қ.сынып)- 0,0046 т/жыл (0,0225 г/с); марганец (2 қ.сынып)- 0,0002 т/жыл (0,0005 г / с); азот (IV) диоксиді (2 қ.сынып)- 16,9708 т/жыл (5,6857 г / с); азот (II) оксиді (3 қ.сынып)- 2,7578 т/жыл

	департаменті	(0,9239 г / с); көміртегі (3 қ.сынып)- 0,6972 т/жыл (0,2315 г / с); күкірт диоксиді (3 қ.сынып)- Жылына 10,6632 тонна (3,4205 г/с); күкіртсутек (2 қ.сынып)- 0,0005 т/жыл (0,0001 г / с); көміртек оксиді (4 қ.сынып)- Жылына 20,9245 т (7,0021 г / с); фторлы газ.қосылыстар (2 қ.сынып)- 0,0001 т/жыл (0,0002 г / с); Бейорганикалық фторидтер (2 қ.сынып)- 0,0006 т/ жыл (0,0007 г/с); бензин/а / пирен (1 қ.сынып)- 0,00001 т/жыл (0,00001 г/с); формальдегид (2 қ.сынып)- 0,1583 т/жыл (0,0555 г/с); шекті С12 – С19 (4 кл.оп) көмірсутектер қоспасы-5,1244 т/жыл (1,4355 г/с); бейорганикалық шаң (3 қ.сынып)- Жылына 0,0003 т/с (0,0003 г/с). Қарашығанақ кен орнының санитариялық-қорғау аймағының көлемін (5000 м-ден 9440 м-ге дейін) және осы жоба шеңберінде ластаушы заттардың таралуын есептеу нәтижелерін ескере отырып, жобалық шешімдерді іске асыру кезінде трансшекаралық әсер болжанбайды. ҚМГКО объектілеріндегі радиациялық жағдай тұрақты және қауіпсіз деп сипатталады. Ұңғыманы жобалау учаскесі жер үсті сулары көздерінің су қорғау аймақтарынан тыс орналасқандықтан, ұңғыманы салу нәтижесінде жұмыстардың жер үсті суларының жай-күйіне әсері болжанбайды. Бұрғылаудың басталуы - 12.08.2025 ж. бұрғылаудың аяқталуы-27.11.2025 ж. ұңғыма құрылысының ұзақтығы-167 тәулік. Жоспарланған қызметтің мәтінінде күші жойылған нормативтік құжат көрсетілген: "су көздеріне, шаруашылық ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындарына, шаруашылық-ауыз сумен жабдықтауға және су объектілерінің мәдени-тұрмыстық су пайдалану және қауіпсіздік орындарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" 16.03.2015 ж. №209. Қолданыстағы нормативтік құжат-Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2023 жылғы 20 ақпандағы №26 бұйрығымен бекітілген "Су көздеріне, шаруашылық-ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындарына, шаруашылық-ауыз сумен жабдықтауға және су объектілерінің мәдени-тұрмыстық су пайдалану және қауіпсіздік орындарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары. Құрылыс жұмыстарын жүргізу барысында талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 16 маусымдағы № ҚР ДСМ - 49 бұйрығының талаптарына сәйкес жұмыс беруші осы Санитариялық қағидалар талаптарына жауап беретін еңбек жағдайын үнемі қолдауды қамтамасыз етуді, жұмыс орындарында (жұмыс аймақтарында) зиянды өндірістік факторлардың рұқсат етілген шекті деңгейлері мен шоғырлануын сақтау мүмкін болмаған жағдайда, жұмыскерлерді жеке қорғаныш құралдарымен қамтамасыз етуді және уақытпен қорғану қағидатын басшылыққа алуды ұсынамыз.
8	Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі	Ұсыныстар мен ескертулер (01.12.2023 ж. №2-16/734 хаты): «Өсімдіктер дүниесі туралы» Қазақстан Республикасы

	Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің Батыс Қазақстан облыстық орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі аумақтық инспекциясы	Заңының 45 баптарына сәйкес – жер қойнауын пайдалану, ғимараттар, құрылысжайлар, жолдар, құбыржолдар және мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысын алған осындай объектілерге арналған жобалау құжаттамасына сәйкес өзге де объектілерді салу (реконструкциялау) мақсаттары үшін басқа санаттарға ауыстырылатын жерлердің барлық санаттағы жер учаскелерінде жабайы өсетін өсімдіктер жойылған (қайтарымсыз жоғалған), сондай-ақ мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесі мәжбүрлеп иеліктен шығарылған жағдайларда өсімдіктер дүниесінің шығындары өтелуге жатады сақталу қажет екенін қаперіңізге саламыз. Бұдан басқа, жоспарланған жұмыстарды жүргізу кезінде жануарлар дүниесіне әсерді азайту үшін Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі, «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы» Заңының 12-бабы 3-тарау 1-тармағына сай «Жануарлар дүниесінің жай-күйіне, мекендейтін ортасына, көбею жағдайларына және жануарлардың өріс аудару жолдарына әсер ететін, немесе әсер етуі мүмкін болатын қызмет жануарлар дүниесінің, олар мекендейтін ортаның сақталуы мен өсімін молайтуды келтірілетін және келтірілген, оның ішінде болмай қоймайтын зиянды өтеуді қамтамасыз етудің талаптары, оның ішінде экологиялық талаптар сақтала отырып жүзеге асырылуға тиіс» екенін Инспекция ескертеді.
9	Бөрлі ауданының әкімдігі	Ұсынылған жоқ
10	Мүдделі жұртшылық	Ұсынылған жоқ